

Tosama

GLASILO DELAVCEV TOSAME

IZHAJA OD
OKTOBRA
1965
ŠT. 3
MAREC
1988
LETO
XXIII

KRI REŠUJE ŽIVLJENJA

26. februarja je bila v domu na Viru proslava v okviru jubileja krvodajalstva — 35-letnice. Ob tej priliki so prejeli priznanja dolgoletni krvo-

SKS, dvajsetkrat pa **CIRIL KUMP** iz TRS, **MIHELA GABERŠEK** iz mikalnice in **BRANE PIRC** iz tkalnice ovojev.

Brane Pirc

Mihela Gaberšek

dajalci, ki so svojo kri v humanitarne namene darovali že dvajsetkrat in več.

Tudi v Tosami imamo dolgoletne krvodajalce. Tridesetkrat je kri daroval **FRANC PETEK** iz kurilnice, petindvajsetkrat **MARIJA PRESEKAR** iz laboratorija in **JOŽE KERŠIČ** iz

Vsi po vrsti trdijo, da je dajanje krvi zanje povsem enostavna stvar, veseli so, ker vedo, da njihova kri pomaga reševati življenja. Končno pa — nikdar ne veš, kdaj jo boš potreboval tudi sam.

Darovanje lastne krvi je lepa gesta, zato velja krvodajalcem vse priznanje in zahvala.

Jože Keršič

Ciril Kump

Mihela Gaberšek: »Prvič sem dala kri še kot dekle, pri 18 letih, potem pa vsako leto enkrat, zadnji dve leti pa tudi dvakrat na leto.

Še sama ne vem, kaj me je nagnilo k temu, verjetno pa dejstvo, da je to humano dejanje, zavest, da pomagam drugemu človeku. Leta 1960 je moj oče izgubil roko in takrat mu je pri drugih rešila življenje. Mislim, da sem se šele takrat res popolnoma zavedla, kaj pomeni biti krvodajalec.

Opažam, da zadnja leta množičnost upada. Verjetno je zdaj temu vzrok tudi strah pred aidsom. Priznam, da sem se sprva tudi jaz bala, a sem se pozanimala o zadevi in sem zdaj brez skrbi. Pa še ena stvar me moti — namreč to, da je vedno velika gneča na krvodajalskih akcijah. Čakaš po več ur, da prideš na vrsto.«

Ampak Mihela pravi, da bo kljub vsemu ostala krvodajalec še naprej. LM

Vprašali ste

Zmanjša naj se število režijskih delavcev v skupnem številu.

Ta ideja se tudi z GN za leto 1988 že uresničuje in sicer na dva načina: isto število ljudi naj izvaja večji obseg dela ali pa z manjšim številom ljudi izvajati že dosežen obseg dela. Da je realizacija teh načel dejansko predvidena tudi z GN za let 1988 priča podatek, da je bilo že z II. delom GN za leto 1988 predvidenih 8 režijskih delavcev manj kot v letu 1987 ob istočasno načrtovanem povečanjem obsegu dela. Prav tako se za naprej načrtujejo še dodatne racionalizacije dela, tako da naj se bi zniževanje deleža režijskih delavcev v prihodnjih letih še nadaljevalo.

Zmanjšati ali še boljše ukiniti prispevke za nerazvite.

Ustrezne akcije preko medobčinske gospodarske zbornice in Izvršnega sveta SOB Domžale so že bile sprožene, na učinke pa bo z ozirom na to, da so ti prispevki v pristojnosti zvezne skupščine SFRJ, verjetno potrebno še kar nekaj časa čakati.

Jubilejne nagrade izplačati še pred praznikom Tosame.

Po novem je višina jubilejne nagrade odvisna od višine povprečnega OD gospodarstva SRS v preteklem četrtletju. Predlagam, da počakamo na podatke o povprečnem OD gospodarstva SRS za I. tromesečje 1988, potem pa naj se na posebni obravnavi na Izvršnem odboru sindikata DO Tosama sprejem odločitev o terminu izplačila jubilejnih nagrad.

Pri izplačilu poročila naj se upoštevajo prispevne stopnje iz lanskega leta, ker je tudi izplačilo za preteklo leto.

To bi bilo nezakonito in SDK nikakor ne bi dovolila (oz. realizirala, takega izplačila kar pomeni, da bi ob morebitnem tovrstnem poskusu v Tosami ostali brez poročila).

v.d. vodja ERS:

Marjan Mlakar, dipl. oec.

Kdaj bomo v vlaknovinskem izdelku dobili primerne garderobe?

Pomanjkanje proizvodnih in pomožnih prostorov je prisotno v celotni DO. S tem vprašanjem se srečujemo že dalj časa, zlasti pereče pa je postalo z uveljavitvijo »Zakona o dajanju pomožnih zdravil v promet«. Navedeni zakon poleg drugih pogojev zahteva tudi primerne proizvodne prostore. Da bi zadostili pogojem, moramo izgraditi dodatne proizvodne prostore za proizvodnjo izdelkov

iz gaze in higienskih proizvodov iz celuloze. To nam bo omogočilo, da v sproščenih prostorih, kjer zdaj poteka omenjena proizvodnja, da v tem sklopu povečamo tudi garderobe za vlaknovinski oddelek.

Pričakujemo, da bo gradnja končana koncem leta 1989 in da bo takrat tudi rešeno omenjeno vprašanje.

v. d. Vodja proizvodnega sekt.:
Janez Leskovec, dipl. oec.

V tkalnici širokih tkanin je bilo postavljeno vprašanje, kako bomo pristopili k remontu stavbe Picanol, ker so potrebni prenove in se v takem stanju ne dajo več vzdrževati.

V tkalnici širokih tkanin stavbe Picanol obratujejo že preko 14 let. V letošnjem letu smo pričeli z akcijo, da bi stavbe Picanol preuredili v brezčolnice stavbe, predvsem iz razloga, da bi na stavbah zmanjšali ropot, kar zahteva tudi inšpekcija dela. Predvidevamo, da bomo v letu 1989 pristopili k predelavi strojev v kolikor se bo omenjena investicija izkazala za najprimernejšo. Dokler ne bo padla dokončna odločitev o predelavi bomo poskrbeli za potrebne rezervne dele.

Vodja proizvodnje:

Jože Podpeskar, dipl. ing.

v. d. Vodja proizvodnega sekt.:
Janez Leskovec, dipl. oec.

da bi bili poslovni rezultati mnogo boljši, če ne bi bilo nenormalno povečanih obveznosti za potrebe izven delovne organizacije (nerazviti, SIS, ipd.) in če ne bi bilo že omenjenega učinka revalorizacije. Ob tem ne smemo mimo še dveh skrajno neugodnih posegov zvezne vlade, ki sta imela neposreden in zelo neugoden vpliv na TOSAMO, to je, dvokratno znižanje in zamrznitev cen. V mesecu marcu smo morali znižati cene za cca 17 % in imeli zamrznjene 90 dni — to nas je stalo 760 mio din dohodka, ker so bili stroški enaki.

Podoben ukrep nas je doletel v novembru, ko smo morali cene znižati za cca 30 % — zamrznitev pa bo trajala predvidoma do meseca maja. Ta ukrep nam je samo za leto 1987 zmanjšal dohodek za cca 1,3 mrd din.

Sicer pa je bilo na posameznih poslovnih področjih lanskega leta stanje naslednje:

Nabavno področje

Večjih problemov, ki bi povzročali zastoj v proizvodnji, ni bilo. Bolj kot količinska preskrba je bila problematična kvaliteta. Proizvajalci surovin in repromaterialov zaradi pomanjkanja deviz niso ustrezno preskrbljeni s kvalitetnimi osnovnimi surovinami in to se odraža tudi na kvaliteti materialov, ki jih koristimo v naši proizvodnji. Več težav smo imeli pri preskrbi iz uvoza. Naša devizna bilanca je negativna, izpadlo smo pri delitvi deviz za tovrstno proizvodnjo na zveznem nivoju in devizni problem smo za leto 1987 dokončno sanirali šele januarja 1988 s pomočjo republiških organov in ljubljanske banke. Problematično je bilo in je še vedno, področje cen, saj proizvajalci surovin in repromaterialov neprestano dvigujejo cene — naš položaj na cenovnem področju pa je že opisan.

Proizvodnja

Obseg proizvodnje v mnogočem zavisi od zahtev komercialnega sektorja, ki svoje prodajne potrebe in možnosti vgrajuje v mesečne operativne plane proizvodnje.

Ugotavljamo, da so ti plani preveč odvisni od trenutnega stanja na trgu in od trenutnih zalog v skladišču, zato so premalo mobilizacijski, tako v proizvodnji, kakor tudi v prodajni smeri.

Letni plan proizvodnje je bil za DO kot celoto dosežen z 99 %. V glavnem je proizvodnja svoje naloge izpolnila, čeprav se je pojavljalo tudi nekaj večjih problemov.

Naj ponovno omenim problem kvalitete surovin in repromateriala, ki vpliva na kvaliteto in količino naših izdelkov in pa nekateri večji zastoji zaradi okvar in drugih posegov na proizvodni opremi (stara linija za netkano blago, stroj za hlačne pleniče ipd.).

Prodaja

Za večino proizvodnega programa pri prodaji ni bilo večjih težav, se-

Gospodarjenje v letu 1987

Tako kot že vrsto preteklih let, je tudi leto 1987, leto značilno po številnih ukrepih in pretresih, povzročenih s strani zvezne vlade in drugih upravnih institucij, katerih cilj je bil, najti rešitve za stabilizacijo jugoslovanskega gospodarstva. Dejstvo je, da je bilo teh ukrepov preveč, da so bili nerealni in neuspešni in da smo imeli v TOSAMI zaradi njih veliko težav in problemov, ki so vplivali na poslovni uspeh in tudi na razna druga dogajanja v delovni organizaciji.

Kljub težavam in problemom ugotavljamo, da je bilo poslovanje v letu 1987 zadovoljivo, čeprav bi bili rezultati mnogo boljši, če ne bi bilo administrativnih ukrepov, ki so onemogočili takoiimenovano tržno gospodarstvo, to je take odnose na trgu, da bi bila realno ovrednotena kvaliteta tako izdelkov, kakor tudi poslovnih odnosov med poslovnimi partnerji.

V letu 1987 smo dosegli naslednje finančne rezultate: (glede na to, da je bilo v sklopu vseh dosedanjih razprav danih veliko podatkov za TOZD in DSSS jih v tem sestavku v glavnem navajam za nivo delovne organizacije).

Celotni prihodek je znašal 28.885 mrd din in je za 130,9 % višji kot je bil dosežen v letu 1986 in za 11,3

% višji od planiranega. Delež prihodka od izvoza je znašal 2,367 mrd din, kar je za 111,6 % več kot leto prej, oz. 95,3 % planiranega.

Stroški poslovanja so znašali 20,170 mrd din in so za 134,7 % višji kot predhodno leto in za 18,8 % višji od planiranih. Od posameznih stroškov poudarjam le strošek amortizacije, ki je za 105 % višji kot leta 1986 (1,179 mrd din) in povečani stroški na račun revalorizacije, ki so znašali 3.389 mrd din in so bistveno vplivali na dohodek in višino sredstev, ki smo jih izločili na poslovnih rezervnih sklad.

Dohodek je znašal 8,715 mrd din in je za 122,6 % višji kot leto prej in za 2,8 % pod planiranim.

Obveznosti iz dohodka so znašale 2,218 mrd din in so za 150,4 % višje kot leta 1986 in za 17,1 % višji od načrtovanih. Pri obveznostih je nujno izpostaviti prispevke za nerazvite, ki so porasli za 524 %, za samoupravne interesne skupnosti, ki so porasle za 204,8 % in davek republiki je porasel za 102,5 %.

Čistega dohodka smo prigrisporili 6,496 mrd din, kar je 114,5 % več kot predhodno leto in 8,2 % manj kot smo načrtovali. Nižja od planiranih so tudi sredstva, ki smo jih izločili v poslovnih rezervnih sklad. Ob tem je nujno ponovno poudariti,

veda če pri tem ne upoštevamo druga negativna dogajanja na tržišču. Tu mislim predvsem na nelojalno ponašanje konkurence, ki daje nenormalno ugodne pogoje trgovini in seveda odnos trgovine do proizvajalcev, ki koristi neenotnost in nespoštovanje dogovorjenih pravil ponašanja na tržišču. Zaradi tega se stroški prodaje (večji delež trgovine, daljšanje plačilnih rokov, visoki odstotek cassaskontov, konsignacijska prodaja) večajo in negativno vplivajo na poslovno uspešnost. Nekoliko večje so težave pri prodaji sanitetnih izdelkov, saj je celotno jugoslovansko zdravstvo v izgubi. Na otežkočeno prodajo pa vplivajo seveda tudi prevelike zmogljivosti te industrije, ki pa se kljub opozorilom še povečujejo.

Finansiranje — likvidnost

Nujna potreba po večjih zalogah nekaterih pomembnejših surovin, dol-

kompleksne rešitve belilnice, ipd. Pospešeno smo pričeli z akcijami za uveljavitev predpisov, ki določajo pogoje za proizvodnjo pomožnih zdravilnih sredstev. Kot uspeh na razvojnem področju pa lahko štejemo tudi dokončno formiranje razvojne službe v okviru tehnično razvojnega sektorja.

V preteklem letu smo imeli dosti pomembnih aktivnosti na samoupravnem področju. Ob polletju in devetmesečju smo s periodičnimi obračuni ugotavljali izgubo pri poslovanju TOZD Filtri. V skladu s predpisi smo s pomočjo posebne komisije izdelali predsanacijski program za ta TOZD. Vendar je komisija pri iskanju dolgoročnih rešitev za poslovanje Filterov ugotovila, da teh ob sedanjem proizvodnem programu in pri obstoječi zakonodaji ni.

Zato je bila dana pobuda, da pristopimo k reorganizaciji delovne or-

področje, ipd. Veliko bomo storili, če bomo resno, zavzeto in odgovorno pristopili k realizaciji Ukrepov za racionalizacijo poslovanja DO TOSAMA, ki so bili izdelani v letu 1987 in sprejeti v januarju 1988 in če bomo uspeli realizirati letni gospodarski načrt za leto 1988.

Žal pa določene aktivnosti in naši poslovni rezultati niso odvisni samo od naše sposobnosti in prizadevnosti, ampak tudi od tega, koliko se bo državna uprava vmešavala v delovanje gospodarsko-ekonomskih zakonitosti.

Izkušnje iz preteklosti, posebno pa iz preteklega leta so skrajno negativne in določena mera zaskrbljenosti ni odraz naše nepripravljenosti na napore, ki so potrebni za doseganje željenih poslovnih rezultatov.

Edvard Peternel, ing.

gi plačilni roki in zato velika vezava denarja pri kupih, visok obseg meničnega plačevanja ipd. povzročajo, lahko rečemo, permanentne težave na področju likvidnosti. V preteklem letu smo to razmeroma uspešno reševali, na žalost tudi s tem, da smo vsa razpoložljiva sredstva koristili kot obratna sredstva in smo zato zelo malo investirali v razvoj. V določenih kritičnih trenutkih (večje nabave) pa smo likvidnostne probleme reševali z najemanjem kratkoročnih kreditov ali s pridobitvijo avansov s strani naših kupcev.

Razvoj

Omenjeno je že, da smo lani razmeroma malo investirali. Nabavili in montirali smo belilni kotel za vato, rekonstruirali stroj za hlačne plenice in realizirali nekaj manjših nabav opreme. Več poudarka je bilo dana izdelavi programov za nove investicije, ki pa še niso realizirane; projekti in investicijski program novega proizvodnega objekta, invest program za nabavo nekaterih novih strojev, priprave za obnovo kotlovnice in

organizacije in sicer tako, da razformiramo TOZD in se organiziramo v enovito delovno organizacijo. Ta pobuda je bila preko vseh družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov podprta in izvedeni so bili vsi predhodni postopki tako, da smo v začetku decembra referendumsko sprejeli odločitev, da se TOSAMA organizira v enovito delovno organizacijo, brez TOZD. Tako posluujemo od 1. januarja 1988.

Če skušamo na zaključku dati grobo oceno poslovanja v letu 1987, potem ugotavljamo, da smo kljub črnogledim napovedim v začetku leta, s številnimi aktivnostmi le uspeli zadržati poslovanje na primernem nivoju.

Seveda bi bila samozavest preoptimistična, če bi trdili, da smo naše možnosti in sposobnosti maksimalno izkoristili.

Veliko je še nalog, katerih se moramo resneje lotiti, pa naj bodo to zadeve, ki se nanašajo na problem kvalitete dela, na upoštevanje predpisov dobre proizvodne prakse, na problematiko nagrajevanja, na razvojno

Gospodarski načrt za leto 1988

Že kar nekaj zadnjih let smo pričeli pritožbam, da postaja planiranje vse težje in hkrati tudi vse bolj nesmiselno delo, saj so spremembe pogojev poslovanja na dnevnem redu. S tem, da planiranje v danih okoliščinah postaja vse težje delo se lahko strinjamo, da pa postaja nesmiselno se ne moremo strinjati. Izhoda iz krizne situacije v SFRJ namreč nikakor ne moremo videti brez bistveno boljšega načrtovanja oz. planiranja na vseh področjih. Mi v Tosami smo dolžni, da poskrbimo za realno načrtovanje v naši delovni organizaciji in to dolžnost moramo izvajati optimalno neglede na slab zglede, ki nam ga daje ZIS s svojim nenačrtnim delom in nerealnimi programi. Pa si oglejmo bistvene cilje Gospodarskega načrta DO Tosama za leto 1988!

Zelo pomemben pa tudi zahteven cilj je, da naj bi bil fizični obseg proizvodnje v letu 1988 za 8% večji kot je bil leta 1987. Ta cilj s seboj nosi zahtevo po stalni oskrbljenosti z vsemi surovinami in rezervnimi deli za opremo, kar z ozirom na sedanje razmere v gospodarstvu sploh ni skromna predpostavka.

Naslednji cilj obravnavanega programa je, da bomo celotno povečano proizvodnjo tudi prodali in to po cenah, ki bodo omogočale doseganje vsaj 39%-nega poprečnega pokritja. Tudi to je z ozirom na sedanjo zamrznitev zahtevna naloga.

Za zagotovitev potrebnih uvoznih surovin je med drugim nujno tudi povečanje izvoza. S planom je predviden za 15% večji izvoz kot je bil dosežen v letu 1987, sicer pa velja, da se je potrebno med letom truditi za preseganje tako planiranega izvoza, saj so ostale rezervne variante, ki

nam naj bi omogočile dodatni uvoz, precej dražje in tudi bolj nezanesljive.

Najzahtevnejša naloga iz plana za leto 1988 pa je gotovo investicijski plan, katerega najbistvenejši postavki sta gotovo izgradnja nove proizvodne hale in rekonstrukcija kotlovnice. Za realizacijo tega dela plana bomo v prvi vrsti morali sprostiti cca 2 mlrd din sredstev, ki so sedaj vezana v obratnih sredstvih. To torej pomeni, da bo potrebno predvsem znižati zaloge surovin, polidelkov in gotovih izdelkov ter terjatve do kupcev. Takšna naloga je zelo te

žavna, zlasti težka pa je v današnji, gospodarskih razmerah. Vendar, če želimo zagotoviti normalne proizvodne pogoje za nadaljno redno proizvodnjo, nimamo nič drugega na izbiri.

Vse našteje bistvene značilnosti Gospodarskega načrta za leto 1988 zahtevajo od vseh zaposlenih res polno zavzetost pri delu, zlasti še zato, ker kljub navedenim obremenitvam gotovo vsi pričakujemo tudi dobre osebne dohodke. Te pa nam lahko zagotovi le dosledno doseganje postavljenih planskih ciljev.

Marjan Mlakar

Kateri del proizvodnje naj bi se preselil v nov objekt?

Nov objekt naj bi obsegal nekaj čez 6000 m² prostora (84 x 36 m v dveh etažah). V spodnji etaži bo proizvodnja higienskih izdelkov, to je pretežni del mikalnice, v zgornji etaži pa bo vse konfekcioniranje izdelkov za zdravstvo, vključno s sedanjem proizvodnjo medicinskih sredstev.

S preselitvijo higienskih izdelkov se bodo v mikalnici ustvarili ustrezni pogoji za proizvodnjo vate za zdravstvo. Odpadla bo predelava odpadkov in celuloze, kar pomeni, da se bo prašnost bistveno zmanjšala. V novem objektu bo tekla proizvodnja z obstoječo tehnološko opremo in obstoječimi kadri. Nove opreme in novega zaposlovanja zaenkrat ne predvidevamo, saj bi se s tem stroški znatno povečali.

Kakšni ekonomski učinki se predvidevajo z novim objektom?

Že iz investicijskega programa je razvidno, da pozitivnih ekonomskih učinkov ne pričakujemo. S proizvodnjo v novem objektu bomo uspeli zadržati izdelavo naših proizvodov v kvalitetnejših razmerah. Proizvodnja pomožnih zdravilnih sredstev bi bila namreč vprašljiva, ker bi zaradi neizpolnjevanja pogojev dobre proizvodne prakse izgubili kupce.

NOVA INVESTICIJA

Prilagoditev normam dobre proizvodne prakse

Na zborih delavcev v mesecu februarju smo sprejeli odločitev o gradnji novega proizvodnega objekta. V Biltenu je bila objavljena sicer kratka obrazložitev, povzeta iz investicijskega elaborata, v bistvu pa o tem projektu vemo zelo malo. Zato sem na razgovor povabila vodjo skupine za pripravo projekta ing. Franca Cerarja. Zastavila sem mu nekaj vprašanj, ki nam naj bi razjasnila pomen in namen tako velike investicije.

Ali pomeni nova investicija odkljk od srednjeročnega načrta?

Samo delno. V srednjeročnem načrtu smo predvideli gradnjo proizvodnega objekta, projekt je bil izdelan lani, zato je potrebna dopolnitev v smislu zahtev pravilnika o proizvodnji po GMP (dobri proizvodni praksi). Te zahteve pomenijo ločitev izdelkov za zdravstvo od ostale higienske proizvodnje. Po omenjenem pravilniku smo se dolžni ravnati od 1. 7. 1988 dalje — tako pri izdelkih za tuje kot za domače tržišče.

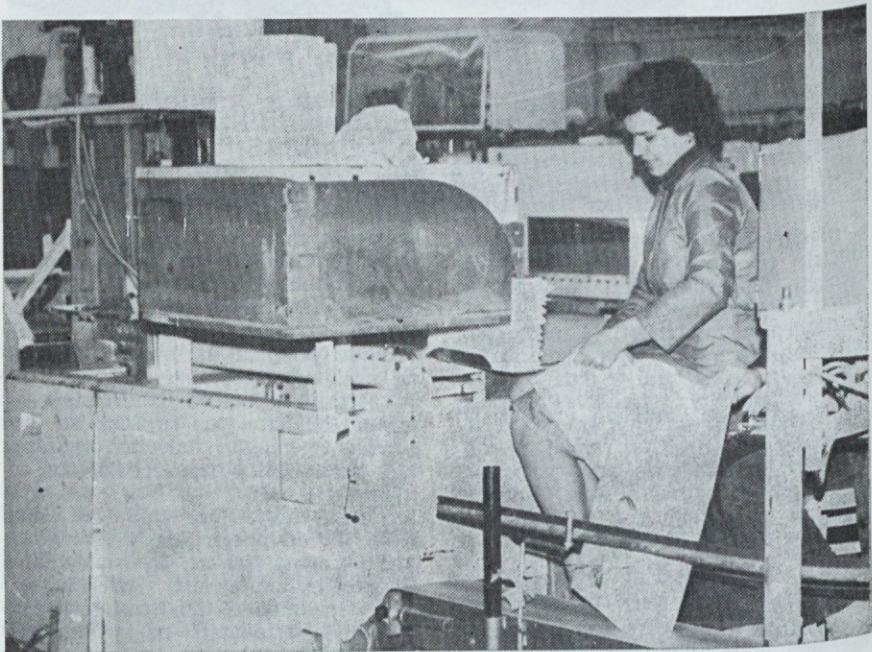
Obstoječi projekt je bilo treba torej prilagoditi zahtevam GMP. Ali to v obstoječih objektih ne bi bilo mogoče?

Starih prostorov proizvodnje pomožnih zdravilnih sredstev ni mogoče sanirati. Ekonomsko bi bilo to neopravičljivo, kajti urediti bi morali najprej vzporedne objekte oz. prostore in sicer transportne poti, karantenska skladišča, garderobe s sanitarijami. Ta trenutek so namreč proizvodne kapacitete dobresedno natrpane, zapolnjene z opremo. Zahteve GMP pa pomenijo zaokroževanje posameznih postopkov, ustvarjanje normalnih delovnih pogojev, kar je v taki prostorski stiski popolnoma nemogoče.

Kdaj naj bi se predvidoma začela dela na novi investiciji?

Radi bi začeli čimprej, vendar pa dovoljenja še nimamo. Predpisi nam-

reč določajo, da je za gradnjo industrijskih objektov dovoljeno kreditiranje samo v višini 40 %, za ostalo pa bi morali imeti sredstva zagotovljena doma. Vendar upamo, da se bo v našem primeru naredila izjema, saj gre za objekt za proizvodnjo zdravilnih sredstev, gradnja pa je nujna z vidika zunanjetrgovinskega poslovanja. Ker naša proizvodnja ne odgovarja zahtevam GMP smo izgubili že precej tujih kupcev.

Razbremenitev mikalnice je nujna

Če nam bo torej odobren večji obseg kreditov in ko bodo viri točno precizirani, bomo pričeli z iskanjem gradbenega dovoljenja. Pretežni del gradbenih del bi moral biti končan do polletja 1989, to pa ob pogoju, da začnemo z gradnjo aprila letos.

Omenili ste, da smo nekaj kupcev že izgubili. Jih bomo uspeli pridobiti nazaj?

Če kupca izgubiš, ga je težko spet pridobiti. Vendar se bodo morale ustrezne službe močno potruditi za ponovne stike s starimi kupci in za pridobitev novih. Nove investicije po-

menijo spremenjen sistem dela vseh služb. Nabava mora skrbeti za minimalne zaloge. Proizvodnja mora biti organizirana tako, da ne bo medfaznih zalog, ki ogromno stanejo, efekta pa nimajo. Prodaja se mora na tržišču boriti za čim ugodnejše prodajne pogoje, manjše bonitete, krajše roke. Zadržati moramo obseg zunanjetrogovinske menjave iz leta 1987; računamo, da nam bo to s tako kvaliteto tretirano proizvodnjo uspelo.

videna je razširitev kotlarne z namestitvijo kotla za kombinirano kurjavo plin-mazut in postavitvijo priprave za proizvodnjo pare.

Poleg razširitve kotlarne se načrtuje postavitve opreme oz. naprav za mehčanje tehnološke vode, ki se uporablja v belilnici, kar bo omogočalo kvalitetnejše in ekonomičnejše delo.

V okviru možnih kreditov, ki jih nudijo zunanjetrgovinske organizaci-

zelo pogrešam sodelovanje z vodji služb in oddelkov. Kajti pobuda za pomoč alkoholiku mora priti iz njegove sredine, ali pa od njega samega. Sama socialna služba se ne more na lastno pest lotiti takega primera, ker bi ti brž očitati vmešavanje v osebne zadeve — upravičeno seveda.

Pri svojem delu z alkoholiki opažam že prve uspehe. Najboljše je sodelovanje s tistimi, ki so pot do mene našli sami. Vem, da je bila za to potrebna močna volja in če so uspeli narediti ta prvi korak, je pol poti že za njimi.

Dobro bi bilo, če bi sodelovala tudi v disciplinskih postopkih v primerih, ko gre za alkoholizem.

Drugo področje so družinske razmere, kjer pomagam zlasti s svetovanjem, kako naj ljudje v določenih zadevah ravnajo in kam naj se obrnejo. Najpogosteje pri tem gre za samohranilke, otroške dodatke, subvencije stanarin in podobno.

Ali se naši delavci v zadostni meri poslužujejo pomoči, ki naj jo nudi socialna delavka?

»V začetku je bilo precej težko. Že samo človeško dostojanstvo zavira posameznike, da bi se sami okarakterizirali za »socialni problem«. Vendar pa vsi, ki svoje probleme sku-

Proizvodnja pomožnih zdravilnih sredstev pod posebnimi pogoji

Ali se bomo morali zaradi nove investicije čemu odpovedati, glede na to, da je predračunska vrednost projekta 7 novih milijard?

Ne. Ne bo se nam treba ničesar odpovedati. S to investicijo in zadolžitvijo na pet do šest let že vnaprej angažiramo del zakonske amortizacije. To je tisti del sredstev, ki bi jih v vsakem primeru izločili in ki ne vplivajo na uspešnost poslovanja. Vendar se moramo zavedati, da je to vnaprej porabljena akumulacija, taka zadolžitev pa nas zavezuje k boljšemu poslovanju, ker bomo imeli manj likvidnih sredstev.

Bodo zaradi prioritete investicije, o kateri govorimo, trpeli drugi projekti?

Vzporedno s to investicijo tečejo dela na projektu kotlarne. Oba kotla sta namreč tehnično dotrajana. Pred-

je pa pripravljamo nakup opreme za beljenje vlaknin ali tkanin, kar pomeni povečanje belilnih kapacitet.

Zakaj menite, da so delavci na zbiorih ob relativno skromni informaciji podprli gradnjo novega proizvodnega objekta?

V Tosami se že nekaj let spopadamo z utesjenostjo proizvodnih prostorov. Gradnja novega objekta je nujna. Zakonodaja, ki je predpisala pogoje dobre proizvodne prakse je bila samo še dodaten impulz, ki je sproži rešitev te problematike. Opremo smo dajali dobesedno v vsak prazen prostor. Precej smo improvizirali. V zadnjih 10 letih smo kupovali in doma izdelovali opremo precej intenzivno, nič pa se ni investiralo v prostore. Mislim, da so ljudje to sprevidili in vedo, da nov objekt pomeni izboljšanje delovnih pogojev.

Marjana Lubinič

Marjana Repac

SOCIALNA PROBLEMATIKA

Včasih pomaga že pogovor

Tosama je tisoččlanski kolektiv. Tisoč ljudi, tisoč čudi, bi lahko rekli. Zato je socialna problematika pri nas dokaj pestra. MARJANO REPAC, našo socialno delavko, smo povprašali, katera področja so najbolj pereča.

»Zelo pereč je v Tosami alkoholizem. Pa ne zato, ker bi bil množičen, ampak zato, ker je prikrit. Veliko lažje bi ukrepali, če bi pojavljajoči

alkoholizem odkrili na začetku in prizadetemu človeku pomagali. Tako pa smo vse preveč strpni. Alkoholika dosledno ščiti njihova sredina, njihovi vodje. Premalo so namreč osveščeni, da mu s tem še malo ne pomagajo, ampak še kako škodujejo. Seveda pa je razumljivo, da je prvi korak zelo težak, kdorkoli bi ga storil, bi ga okolica brž obsodila. Zato

šajo rešiti preko naše službe vedo, da želimo pomagati. Včasih pomaga že razgovor. Obstaja pa problem, ki pa je prav banalen. Nimam namreč svojega prostora, kjer bi lahko opravljala razgovore. Tako se ponavadi pogovarjam kar na hodniku. Kljub temu pa vsaj v zadnjem času vidim, da ljudje kar radi pridejo. V devetih letih, odkar sem v Tosami, opažam zdaj premik na bolje. Veseli me sleherni uspeh, so pa seveda tudi primeri, ko je dokončna rešitev nemogoča.

Pri tvojem delu sodeluješ tudi z zunanjimi institucijami. Katerimi?

»Sodelujem s centrom za socialno delo, Zavodom za zaposlovanje, SPIZ, zdravstvenim domom, bolnišnicami, stanovanjsko skupnostjo in različnimi firmami, kjer so zaposleni zakonci naših delavcev.«

Socialna delavka sodeluje tudi s socialno komisijo v okviru sindikata pri obiskih bolnikov in pri dajanju mnenj za prosilce socialne pomoči. Prav tako sodeluje pri dodeljevanju

stanovanjskih posojil. V njeni skrbi so tudi počitniške kapacitete — od organizacije vzdrževanja do koriščenja — razen finančnih zadev.

In še beseda za zaključek. Nihče ni rad »socialni problem«, pa vendar je čas, da delavci TOSAME spoznajo, da je socialna služba v delovni organizaciji zato, da nam pomaga, ne pa, da dela iz nas »črne ovce«. Zato ni prav nobena sramota, če kdaj potrebujemo njeno pomoč.

Marjana Lubinič

Spremembe v obratni ambulanti

S 1. marcem 1988 je našo obratno ambulanto prevzela **dr. Andreja Novak**. Dr. Goršek je povedal, da je do te spremembe prišlo zaradi potrebe po zdravniku, ki bi imel samo preventivne preglede. Sem spadajo vsi periodični sistematski pregledi, pregledi ob nastopu službe, pregledi delavcev pod zdravstvenim nadzorom (živilski), ocene delazmožnosti, sodelovanje pri humanizaciji dela s strokovnimi službami v delovnih organizacijah in drugo.

V zdravstvenem domu so sicer štirje specialisti medicine dela, vsi med njimi pa vodijo tudi obratne ambulante. Glede na to, da je dr. Goršek po stažu najmlajši, se je odločil, da se posveti preventivi. Kljub temu meni, da bo težko zadostil vsem potrebam po tej obliki zdravstvenega varstva v občini. Navadno zmanjka

časa za pogostejše sodelovanje z delovnimi organizacijami, saj bi moral zdravnik sodelovati pri analizi delovnih mest, pa tudi veliko je drugih nalog v DO, ki jih je zaradi pomanjkanja časa nemogoče izpeljati. Opravi jo se le najnujnejše, da se pač zadosti zahtevam inšpekcij.

Urnih preventivnih pregledov pri dr. Goršku je naslednji:

- **ponedeljek, sredo, četrtek, petek:** odpoldne od 7. do 13. ure
- **torek:** popoldne od 13. do 19. ure (za športnike)

V primeru bolezni pa bomo lahko šli v našo obratno ambulanto k dr. Andreji Novak. Njen urnik pa je:

- **ponedeljek, torek, četrtek:** dopoldne od 7. do 13. ure
- **sreda, petek:** popoldne od 13. do 19. ure.

LM

načrtov za oživitve aktivnosti in upam, da mi jih bo vsaj delno uspelo izpeljati. Čez noč uspeha seveda ne bo, to vem, a enkrat je treba začeti in morda bo potem tistemu, ki bo prišel za mano, že mnogo lažje. Veliko pričakujem od sodelovanja s sindikatom. Želel bi, da bi dobro sodelovali, saj so sindikalni aktivisti bolj izkušeni, od njih se lahko marsikaj naučimo. Vem, da mladinci niso slepi, da vidijo probleme okoli sebe, da imajo o stvareh svoje mnenje. Težava je le v tem, da svojih interesov še ne znamo uveljavljati.«

Danko je poln optimizma. Ve, da ga čaka težavna naloga, a lotil se je bo po svojih najboljših močeh in upa, da mu bo s pomočjo že dosedaj aktivnih članov ZSMS, uspelo oživiti tosamovsko mladino.

Marjana Lubinič

OO ZSS

Sistematičen pristop k reševanju nalog

Novega predsednika ima tudi sindikat. To je **JOŽE KERČ**, tehnolog v vzdrževanju. Doslej je opravljal funkcijo predsednika športne komisije.

Katerim področjem bo sindikat v prihodnjem mandatu dajal prednost?

OO ZSMS

MLADINA ZAPOSTAVLJENA?

Čas volitev je. Novo vodstvo so izvolili tudi naši mladinci. Predstavljamo vam njihovega predsednika **Darka Svetlina**, 24-letnega delavca iz tkalnice ovojcev.

Danko je bil aktiven mladinec že doslej. Štiri leta je bil v predsedstvu

osnovne organizacije, zadnji mandat pa je veliko pomagal tudi dosednji predsednici. Tako je delno že seznanjen z delom Osnovne organizacije ZSMS.

»Aktivnost mladine je v krizi. To se čuti že nekaj časa. V TOSAMI je od 111 dosedanjih mladincev res aktivnih kakšnih 6. Težko bi rekel, kaj je temu vzrok. Zelo verjetno pa v tem, da je mladina precej zapostavljena. Potrebovali bi pomoč in podporo starejših sodelavcev, pa je žal nimamo. Iz lastnih izkušenj vem, da nas podcenjujejo. Besede »eh, kaj bo le naredila mladina...!« gotovo niso vzpodbudne. Imamo tudi težave zaradi udeležbe na sestankih in akcijah med delovnim časom — zlasti mladi v proizvodnji. Zato večina dela leži na tistih, ki delajo v pisarnah. Seveda pa bi bilo nepravilno krivdo za neaktivnost valiti samo na rame drugih. Nosimo tudi seveda sami. Preveč smo apatični do dogajanj okoli nas in menim, da je samo potrebna prava spodbuda, pa se bomo »prebudili« tudi mi. Zdaj že vem, da se sam od sebe ne bo noben mladinec izpostavljal, ampak moramo nastopati združeni. Imam kar precej

- Predvsem se moramo zavzemati, da se bodo končala dela na področju razvida del in nalog in nagajevanja. To se vleče že vse predolgo in potrpljenja ljudem že zmanjkuje. To večno raztegovanje rokov ne pelje nikamor in ustvarja nezadovoljstvo med ljudmi.
- Prednost bomo dajali tudi socialni problematiki, zlasti standardu delavcev. Na žalost smo letos zelo omejeni pri koriščenju sredstev sklada skupne porabe, saj do

- konca junija lahko porabimo le 3 milijone din.
- Spremljali bomo problematiko osebnih dohodkov in se zavzemali, da bomo v skladu z možnostmi na ustrezni ravni.
 - Pred nami je obravnava stavkovnih pravil, ki še niso čisto dođelana in do katerih imamo svoje mišljenje — ni dobro, da smo prišli tako daleč, da probleme re-

šujemo s stavkami. Če pa že smo tako daleč, morajo biti pravila taka, da bodo uporabna.

— Sicer pa mislim, da bo treba vzbuditi aktivnost vseh članov IO in tudi vodij sindikalnih skupin. Kajti ni vse odvisno le od enega človeka. Treba je aktivnosti na vseh področjih — v političnem in ekonomskem smislu.

Marjana Lubinič

OB 8. MARCU

Mamica je kakor sonce

8. marec je že za nami, pa vseeno posvetimo nekaj prostora v tej marčevski številki našim ženam. Vpetim med delo v tovarni in družino doma jim teče njihov vsakdan.

Pavla Strehar ima tri otroke. Najstarejši ima 8 let, najmlajša pa leto in pol. Dela pri treh otrocih nikoli ne zmanjka, posebno pa ne, če živiš na kmetiji. Pavla v smehu pravi, da ti ni treba ob 8. uri zvečer hoditi spat.

»Seveda pa so otroci prikrajšani, ker zanje nimam toliko časa. Gradimo tudi hišo, tako da je naš vsakdan natrpan od jutra do večera. K sreči so otroci kar pridni. Med sabo se dobro razumejo, starejša dva sta sicer malo ljubosumna na najmlajšo, a jo imata vseeno zelo rada. Imam tudi zelo dobra tasta in taščo, ki veliko pomagata pri varstvu otrok. Ne morem si predstavljati, da bi jih morala zjutraj navsezgodaj buditi in pošiljati v vrtec ali šolo. Domače varstvo je res veliko vredno.«

Pavla je vedno nasmejana. Včasih se vprašaš, kako uspe nekaterim ženskam kljub preobilici dela in skrbi ostati dobre volje. Pavla pravi, da ničesar ne pogrša. Zaradi majhnih

otrok in gradnje hiše se mora marsičemu odpovedati. Vendar pravi, da je navajena. Za zabave ji ni, ker je bila že v mladosti bolj na »špagici«, pa ni razvajena v tej smeri. Pa tudi denarja ni, saj se dinar petkrat obrne, preden sploh pride v njene roke.

Na koncu pravi:

»Trije otroci niso nobeno breme. Prinesejo ti toliko veselja. Brez njih si svojega življenja ne morem predstavljati.«

Milka Tomažič ima dva majhna otroke, stara dve leti in pol ter leto in pol. Tako je bilo doma s poročniškimi in bolniško dobri dve leti. »To, da se je poročniška podaljšala na eno leto, je prav razveseljivo. Koliko pomeni to zaradi varstva, ko ni treba malih dojenčkov dajati v jasli ali kakšno drugo varstvo. Ko sem prišla na delo, sta oba moja otroka že hodila, kar je bilo za mamo, ki je njun varuh, velika razbremenitev.«

Milka je bila v času poročniške zelo zadovoljna s patronažno službo. Mladim materam njihova pomoč še kako prav pride pri ravnanju z otrokom. Pogrešala pa je literaturo o negi otroka, ki jo je pri prvi hčeri dobila in ji je zelo koristila, kljub te-

mu, da je bila že rahlo zastarela.

Stroški družine z dvema majhnima otrokoma so gotovo veliki? »So ogromni. Vendar zdaj, ko je poročniška stopocentna, kar gre. V veliko pomoč je tudi paket, ki ga otrok dobi ob rojstvu — uporabno je prav vse, od vsebine do embalaže. Prihranek pa pomeni tudi to, da sem zaposlena v Tosami, kjer lahko ceneje kupim plenice — le-te danes predstavljajo kar krepak delež v družinskem proračunu.«

Ančka Resnik je mati dveh otrok. Pravkar se je vrnila s poročniške po rojstvu hčere. Tudi ona je zadovoljna, da je bila lahko eno leto doma.

»Že tako te boli srce, ko pušiš majhnega otroka doma in moraš v službo, če pa je to dojenček, je še mnogo težje. Imam srečo, da so moji otroci v varstvu pri tašči. Tako odpadejo vsaj stroški z vrtcem. Sicer pa so cene popolnoma podivjale. Ne morem si predstavljati, da bi zdaj imela prvega otroka in morala zanj vse kupiti. Ene navadne žabice stanejo čez milijon. K sreči imam oblčila shranjena od starejšega otroka, pa tudi Tosamin paket mi je prišel prav.«

Ančka meni, da je danes za mlade matere dobro poskrbljeno — od same poročniške do posvetovalnic, mnogo bolje, kot pa nekaj let nazaj.

Ema Keršič ima tri šoloobvezne otroke. Skrb z njimi je vsak dan večja. A Ema se ne da. En sam smeh jo je. Je sploh kdaj slabe volje? Ne, za to ni časa.

»Z otroci je vedno delo. Prejšnji teden je starejši sin prišel domov s športnega dne umazan od glave do peta. Nove hlače so bile kot bi jih imel na sebi eno leto. Pa kaj hočeš! Naj se jezim?«

Ema in njen mož sta se morala v življenju marsičemu odpovedati. Gradila sta hišo, se menjavala v turnusu, da sta varovala otroke, nikoli

nista hodila »na lepše«. Ema pravi, da tudi zdaj ne gresta, ko so otroci že toliko veliki, da bi lahko bili sami doma.

»Človek se vsemu privadi. Kljub trem otrokom nikoli nisem pomislila, da bi ostala doma. Vseeno rada hodim na delo.«

Delovni dan **Bernarde Florjančič** se začne z opravičili v hlevu, kamor se odpravi še pred odhodom na delo. Doma imajo namreč veliko kmetijo. Dela ji ne zmanjka nikoli, za to poskrbijo tudi njeni trije otroci. Posebno najmlajši, ki je star eno leto, potrebuje več pozornosti. Starejša dva, stara pet in štiri leta sta že bolj samostojna. Bernarda se zaveda, da premalo časa lahko posveti svojim otrokom, a delo vedno priganja. Dokler je bila na porodniški, je še šlo, zdaj pa je veliko težje. Pa kljub temu pravi, da so ji otroci v veselje, čeprav so stroški z njimi veliki. Zdaj,

ko so še doma, ponosijo oblačila drug za drugim, na pomoč priskočijo tudi sorodniki. Bernarda nasmejana šepove, da sta z možem načrtovala tri otroke, a nič hudega, če bi prišel še četrti.

Mamica treh deklic, starih od pet do enega leta je **Branka Slovša**. Drobni črnolasi deklici, kakršna je Branka, na prvi pogled tega ne bi nihče prisodil. Sama prizna, da jo otroci kar utrudijo, saj potrebujejo nenehno skrb. Na srečo ji mož zelo veliko pomaga, saj pri hiši naredi vse, le kuhanja se ne podstopi. Branka dela v dveh izmenah, otroke pa jih pazi tašča. Še na misel ji ne pride, da bi ostala doma. Prvič ne zaradi denarja, pa tudi to ji dobro dene, da gre med ljudi. Prostega časa seveda nima, a ko bodo hčerke nekoliko večje upa, da se bo lahko večkrat posvetila svojemu priljubljenemu konjičku — vzgoji gobelinov.

Ko bom mamica

Zunaj dežuje, a jaz sedim v svoji sobi in razmišljam. Zavedam se, da odrasčam in da bom iz majhne deklice, ki se je nekoč igrala z medvedki, kmalu postala mamica in te medvedke bo nadomestil otrok. A ta otrok ne bo igrača, ki jo lahko vzameš v roke, kadar želiš, marveč pravo neobgledeno živo bitje, ob katerem moraš biti vse življenje.

Mnogokrat opazujem mamico, kako z veseljem postori kaj zame in za mojo sestro ter brata. Zelo rada jo imam, ker me ima rada tudi ona. Ko bom jaz mamica, bom z otroki prijazna, saj opazam, da z grobo besedo v otroku ustvarjaš odpor, ki se včasih sprevrže celo v sovraštvo. Otrok velikokrat zabrede v težave in v takih trenutkih mu je treba pomagati. Potrudila se bom, da bom otroku v takih trenutkih pomagala in mu stala ob strani. V raznih revijah in knjigah berem, kako so nekateri starši do otrok grobi in neprijazni. Nekateri starši zapustijo otroke že ob njihovem rojstvu. Toda zakaj? Mar so otroci krivi, da so se rodili? Ne, takih staršev si ne morem predstavljati. Kdo pa bo vzgajal te otroke, kdo pa jim bo nudil ljubezen in toplo zavetje? Ti otroci pridejo k drugim družinam, vendar tam niso popolnoma srečni. Jaz se zavedam tega, zato svojega otroka nikdar ne bom zapustila. Vzgajala ga bom tako, da bo znal prav živeti, da ne bo nikdar zašel. Posvečala mu bom vso materinsko ljubezen. A ko bo stal na razpotju in se ne bo znal odločiti mu bom svetovala, kar mu bo najbolj koristilo. Nanj ne bom gledala zviška, kot opazam nekatere starše, da so jim otroci podrejeni. To se mi ne zdi prav, saj taki otroci svojim staršem ne zaupajo vseh skrivnosti.

Sedaj, ko premišljujem o svojem bodočem materinstvu, se zavedam, da bo moj otrok vzgojen tako, ka-

kor ga bom vzgojila. Upam, seveda si to najbolj želim, da bi bil vzgojen čimbolj dobro in da mu bom znala biti res dobra mama.

Karmen Peterka, 8. b
OŠ Martin Koželj, Dob

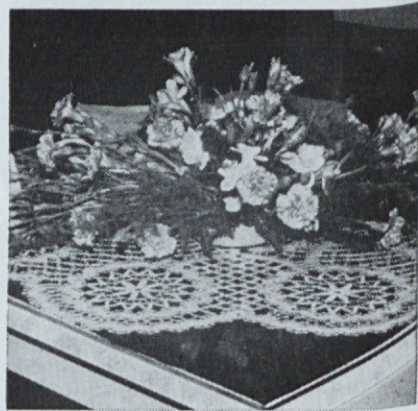
8. marec - malo drugače

Morda takšne razmišljanje o dnevu žena ni pravilno, vendar je to med nami in čedalje bolj je.

Bliža se 8. marec. Na TV, radiu se poveča intenziteta reklam za parfume, nakit in ... posodo. Ta dan in še kakšen dan prej so izropane vse cvetličane. To početje z rožami je hudo podobno 1. novembru. Izpada pa — kar roko na srce — moški praznik.

Parfumi pomenijo dodatno privlačnost za moškega in z darovanjem le damo vedeti, da je obdarovanka na nek način spolni objekt. Zlato, nakit se mi zdi plehka (čeprav hudo draga) odkupnina za prekrokanje (moške) noči. Plehka zamenjava za čustva, sočutje in pravi odnos do soproge, kolegice, prijateljice — morda sodelavke.

Kaj pa posoda? Kaj naj pomeni? Jasno — tisti trije K iz Nemčije (kuhinja, otroci in cerkev). Ženska si in od moških ti je dano, da strežeš spre-daj in zadaj.

Ogromni šopki pa — morda se skrivajo za njimi, da se tudi tega dne ne vidi pravega moškega obraza.

Pa še gostilne. Nabito polne, žlampajo ga pa dedci, ženske pa samo, če hočejo biti emancipirane.

Obrnimo ploščo, to bi lahko napisala ženska roka, pa ni. Zato pa se raje zamislimo mi sami (Tosamovski manjšinci).

Komentar ni potreben, ker ga bomo tako in tako slišali. Morda celo ne bo primeren za objavo.

Nekaj pa je gotovo — drugo leto bo enako.

UPOKOJITVE

Upokojila se je **VIKA HORVAT**. V Tosami je delala polnih 30 let. »V začetku sem delala v tkalnici ovojev, kjer sem bila 26 let. Zaradi bolezni sem bila potem premeščena v otroško konfekcijo. Ne rečem, da tu nisem bila zadovoljna, a živela se nisem nikoli. Zame je bilo lepo edino v tkalnici ovojev. Rada sem hodila na delo, uživala sem za strojem, razumela sem se s sodelavkami. Premestitev je bila zame hud udarec.

Saj so me v konfekciji lepo sprejele, kljub temu, da sem bila veliko bolna, mi tega niso nikoli očitale, pa sem vseeno imela slab občutek.

Upokojila se bom predčasno. Imam 33 let delovne dobe. Vem, da bo pokojnina bolj nizka, ampak zdravje mi žal ne dopušča, da bi še

delala. Raje bi seveda videla, da bi zmogla svojo penzijo dočakati med svojimi v ovajih. Vendar se mora človek pač sprijazniti s svojo usodo. Zdaj se bom posvetila skrbi za svoje zdravje, pripravljam se na »počasno življenje« brez hitrega vsakodnevnega tempa. Vesela bi bila, če bi zmogla vsakdanja opravila vsaj tako kot zdaj, da se mi zdravje ne bi poslabšalo.

Zahvaljujem se svojim sodelavkam v tkalnici in konfekciji za čas, ki sem ga preživela med njimi — v dobrem in slabem. Vem, da jih bom pogrešala. Veselim pa se že srečanja upokojencev, na katerih se bom srečala s svojimi že upokojenimi tovarišicami.

Viki tudi mi želimo, da bi se ji izpolnile njene skromne želje.

Ta mesec se je invalidsko upokojila **FRANCKA PIVK**. Ima 33 let delovne dobe, od tega 30 let v Tosami, kjer je ves čas delala v tkalnici ovojev.

»Težave z zdravjem so se pričele pred 9 leti. Zame je bil to hud udarec, saj prej skorajda nisem bila v bolniški. Potem so se začele poti okoli zdravnikov, preiskave, operacija. Zadnje čase sem delala po 4 ure, vendar me je tudi to vse bolj utrujalo. Bolezen je dala svoje, tako da mi ni preostalo drugega, kot upokojitev.«

Francka upa, da ji bo zdravje služilo vsaj toliko, da bo doma lahko gospodinjala in urejala vrt. To ji želimo tudi mi.

Marjana Lubinič

Zdaj, v srednji šoli sem stil izpopolnila, imam boljši besedni zaklad. Po naravi sem romantik, zato so tudi moje pesmi temu primerne. Od 5. razreda osnovne šole pišem tudi osebni dnevnik, kar mi pomaga pri piljenju sloga. Kakšna pesem mi uspe takoj, spet drugo pa moram pustiti »počivati« nekaj dni in jo potem preoblikujem. Proze pa ne pišem. Sem sicer poskusila, vendar mi pesnenje bolj leži.

Lavrič Marjana

ZATE NE ŽIVIM

Hodiš mimo mene...

Hodiš, letiš...

Me ne vidiš,
ker zame ne živiš.

Gledam te sladko.

Gledam v oči.

V tebi hrepenenja ni,
ker mene zate ni.

Ali si svoje pesmi doslej že kje objavila?

— Sem in tja objavim kaj v šolskem glasilu, drugače pa pišem bolj za lastno veselje. Bi pa rada svoje pesmi predstavila, da bi lahko tudi drugi ljudje ob branju čutili tako kot jaz — ne čisto dobesedno, seveda — ampak, da bi ob branju pesmi občutili, da je svet lahko lep in iskren.

KONJIČKI

ČUSTVA NA PAPIRJU

Pretekli mesec je v TOSAMI opravljala obvezno prakso naša študentka **MARJANA LAVRIČ**. Njen konjiček je pisanje pesmi.

Kaj privede mlado dekle do tega, da začne pesniti?

— Verjetno mora najprej obstajati skrita žilica, ki je v sposobnosti, da znaš svoja občutja preliti na papir. Če pa je človek poleg tega še zaljubljen, pero lažje steče. Za vsako pesem vem, zakaj in kako je nastala, kaj me je nagnilo k pisanju. To je ponavadi kak dogodek, doživetje, lep trenutek. Imam obdobja, ko pišem z lahkoto in spet druga, ko ne zmorem niti besede. Pravilo zame pa je: ko je srce polno čustev, moram z njimi na dan. Na ta način izrazim trenutek, ki ga doživim.

Kakšno vrsto pesmi pišeš?

— Prevladujejo čustvene, notranje pesmi. Pišem že zelo dolgo, še ko sem hodila v osnovno šolo, sem poskušala s preprostimi pesmicami.

GLE DAM

Gledam te, človek,
gledam v oči
in slutim tvojo usodo,
gledam tvoje solzne oči
in čutim tvojo bolečino.

Gledam, kako hitiš po mračni ulici.
Sam si... brez prijateljev...
S hitrimi koraki si zapustil
srečo.

Tvoj pogled uprt v tla
ne vidi veselja ljudi,
ne čuti sreče,
ne vidi moje nesreče.

Gledam te, človek,
gledam tvojo blodnjo,
želim zaustaviti tvoj hitri korak,
ki vodi te v samotni prepad.

Gledam te, človek,
gledam tvoje hitre korake,
čutim tvojo tesnobo,
čutim tvojo samoto.

Gledam te, človek,
gledam vsak dan,
vsak dan utrne se misel:
»Le zakaj, človek,
se ti tako mudi?«

Hodiš na ekonomsko srednjo šolo. Ali si kdaj razmišljala, da bi pisanje postalo tvoj poklic?

— Ne, to pa ne. Pišem za hobi. Ne verjamem, da bi lahko pisala po »naročilu«. Rada pa bi se bolj izpopolnila v »pesniški obrti«. V osnovni šoli mi je pri tem veliko pomagala učiteljica slovenščine, mentorica, zdaj, v srednji šoli pa niti nihče ne ve, da pišem.

VIHAR

Fant, ali veš, kaj je vihar,
vihar, ki divja v meni?
Ne veš, ne čutiš,
ne opaziš in ne slutiš.
Bolje je tako,

naj površje mirno bo.
V srcu pa vihar divja
in meni miru ne da.

TVOJI POGLEDI

Tvoji pogledi v meni živijo,
a vsakič mimo mene hitijo,
se v viharju hrepenenja zgubijo,
morda si mene želiš ...

Tvoji pogledi v meni živijo,
za neskončni trenutek od mene
zbežijo,
se v svetu brezsrčnem zgubijo,
a vsakič se vrnejo in spet v srcu
zadržijo ...

ŽALOSTNE OČI

Ko žalost ti solzi oči,
okoli sebe se ozri,
morda uzreš še en obraz,
ki je žalosten kot tvoj jaz.

Naj žalost ti ne solzi oči,
naj obup te ne teži,
saj prišel bo še tvoj dan,
ko vriskal boš usodi vdan.

Za pesnike navadni zemljani mislimo, da morajo biti malce »drugačniji«. Kaj ti misliš o tem?

— Morda se res malo razlikujem od svojih vrstnikov. Lahko bi rekla, da gledam na svet okrog sebe z notranje strani. Zelo me zanimajo ljudje, rada proučujem njihove značaje in veliko razmišljam o njih. Iz tega se potem tudi rodijo pesmi. In pa iz ljubezni.

Moje pesmi so vesele. Sem optimist. Mislim, da je v mladih danes preveč pesimizma. To ni prav. Na nas bo nekoč stal svet, zato je od nas odvisno, kakšen bo. Važno je, kako ga gledamo danes, zavedati se moramo, da lahko imamo moč kaj spremeniti. Če bomo to verjeli, bomo uspešni.

Marjana Lubinič

UTRINKI...

Beograd - Calgary - Ljubljana

Včasih je treba povedati o stvarih, ki se dogajajo po svetu tudi v Tosami. Zakaj neki ne bi? V zadnjem času je le bilo veliko takega, kar bi imelo mesto tudi v naši Tosami.

BEOGRAD

Sestanek zunanjih ministrov Balkanskih držav je v bistvu svetovna senzacija v diplomaciji. Za isto mizo so se vsedli vsi, ki so si skozi krvavo zgodovino Balkana stali kot sovražniki nasproti. Turčija, nekdanja velesila, ki si je polastila v svojem razcvetu skoraj ves Balkan; z Grki si nismo v čisljih še iz časov njihove državljanske vojne, pa tudi Makedonska manjšina predstavlja kamen spotike; Bolgari, kaj bi govoril o Bolgarih, ko imamo eno njihovih republik z imenom Makedonija; Albanci se počasi odpirajo v svet, morda so ravno Beograd pravšnja vrata.

Morda bo Balkan le postal prej evropski kot balkanski. Že to ime ima zaradi zgodovine negativen predznak.

CALGARY

»Višje, hitreje, močnejše ...« pa tudi ...

»Važno je sodelovati, ne zmagati,« načelo znamenitega Francoza je obsedlo nekatere v Jugoslaviji. Olimpijske igre, ki so ponesle pred štiri-

mi leti Sarajevo, Jugoslavijo, v svet. Doma pa sumljivi sloves finančne (ne)uspešnosti.

Kakorkoli že, Calgary je Slovencem prinesel nove junake. Debelak bron v skokih, cela ekipa srebro, povrh pa še Mateja srebro, s tem, da se ji je za (dobesedno) las izmuznila tudi bronasta.

Kar malo preveč za skromne Slovence. Pa tudi najlepša nagrada za PODARIM, DOBIM!

BLIŽNJI VZHOD

Istočasno gorita dva plamena. V Calgaryju plamen športa, druženje narodov, v Izraelu plamen upora Palestincev, ki mu še ni videti konca. Sicer pa je to olimpijada orožja in ne smuči in drsalk. Tudi med Iranom in Irakom ne. Vendar tudi tu vela »višje, močnejše, hitreje«.

BEOGRAD, LJUBLJANA

Po plakatu, štafeti, še armada. To je že preveč. Mladina se loti armade — to bi bil neenakopraven boj (ali pa tudi je). Kakorkoli že.

Balkanu še veliko manjka, da bo evropski; ima pa vse šanse biti tudi slepič Evrope.

Slepič se odreže — mar ne?

MD

Kako se oblikuje odnos do (ne) dela

Odraščajoči ljudje sila radi načenejajo pogovore o tem, kako pri nas cenimo delo. Ob tem seveda ne pridemo nikamor z razglabljanjem o cenjenosti dela, ker so razprave o tem preveč splošne, da bi komu koristile poleg tega pa je za mlade pomembno predvsem to, kako vrednotenje dela v okolju, ki jih obdaja, vpliva na njihov odnos do dela in ga sooblikuje. Skoraj vsak pogovor o tej temi pa slej ko prej privede do razprave o tako imenovanem pojavu »frajerstva«. Beseda sicer pomeni še marsija drugega in je v različnih okolišjih dobila različen pomen in izraz, vendar je jedro pomena in izraz, »v tem, da označuje človeka, ki z malo ali nič dela pride skozi« — kot temu pravijo mladi.

Kratko rečeno: »frajerju« — se posreči biti kolikor toliko uspešen, ne da bi se za to kaj posebej potrudil. Pri tem pa ni pomembno, da za to vrsto uspešnosti pozanje tudi svojevrstno priznanje vrstnikov in jim v nekem smislu služi tudi za zgled. In ko o njegovem vedenju in početju mladi nekoliko nadrobneje razmišljajo, hitro pridejo do ugotovitve, da tako imenovani frajer najbrž ni nedelaven nasploh, ni lenuh, temveč se kolikor mogoče izogiba neki konkretni obliki dela. Lahko se zelo živahno udeležuje na kakem področju, ki ga

veseli ali zanima — denimo v športu ali zabavni glasbi — spretno pa se izogne poštenemu delu za šolo. Analogijo temu pojavu mladi najdejo v različnih odnosih do dela, ki ga opazujejo pri odraslih. Ti po njihovih spoznanjih jasno razločujejo med delom in službo, zato ne bo odveč, če si to razlikovanje nekoliko podrobneje ogledamo.

Kot primer za »delo« mladi pogosto označujejo »garanje na bajti«. Vemo, da je gradnja hiš v lastni režiji v naših razmerah značilen pojav, ki ga ni mogoče razločiti samo z ekonomskimi razlogi, torej s ceno gradnje, čeprav ta gotovo ni nepomembna. Gotovo gre tudi za poseben odnos do dela, ki ga taka gradnja zahteva. Če na hitro naštejemo nekatere njegove značilnosti, lahko rečemo, da tak graditelj v veliki večini primerov opravlja stvari, za katere ni kvalificiran, tudi, če je zidar, ni tesar ali krovce, vodovodni inštalater in tako naprej. Za ta opravila bo torej porabil veliko več časa, kot bi ga strokovnjak. To pomeni, da takemu graditelju ni žal časa, delovni čas ne igra pomembne vloge. Seveda pa se lahko ob tem vprašamo, kako je to mogoče, saj vemo, da je čas mera delovne sile. Vendar ne za takega graditelja, kajti ta dela zase, delo zase pa ga veseli ne glede na ceno delovnega

časa. Tako delo mu je tudi nekakšen užitek, nekakšen konjiček, podobno kot je »frajerju« šport ali glasba. Nasprotje takega dela je služba. Mladi v takih pogovorih celo ugotavljajo, da je nekaterim »garačem na bajti« služba lahko počitek. Če je to res, potem bi se bilo treba vprašati o organizaciji dela in delovni disciplini v službah, kjer je mogoče počivati po napornem delu »zase«. Vendar nas to na tem mestu ne zanima. Vprašanje pa lahko oblikujemo takole: Na delovnem mestu v službi človek opravlja kvalificirano delo, to je delo, za katero je usposobljen, zato je pri takem delu lahko najbolj produktiven. Zato bi bilo razumno, da bi na delovnem mestu delal čim več in čim več zaslužil, s tem pa plačal »garanje« na bajti strokovnjakom, ki bi ga vsaj praviloma opravili hitreje. Delo bi bilo bolj smoterno razdeljeno.

Zakaj ni tako? Prisluhnimo zanimivi razlagi mladih, ki sega na področje človeške zavesti. Tisti, ki si

z delom v službi prizadeva več napraviti in več zaslužiti, velja za »požrešneža« za nekoga, ki »hoče vse imeti«. Ali pa za bedaka. Moralo pa bi najbrž veljati pravilo, da bi vsi imeli več, če bi vsi več delali. Zakaj torej ta logika ne velja? Opozoriti velja na tista stališča mladih, iz katerih bi utegnili zaslutiti, da delo v službi ni delo zase temveč za nekoga drugega oziroma za nekakšno družbo. Če je to odnos, ki so ga mladi prevzeli od staršev, potem je mogoče reči, da s samoupravljanjem v njihovih službah ni vse v redu.

Zanimivo je, da so mladi mnenja, da se odnos do dela v nekem smislu prenaša iz okolja v šolo, tako, da oni prevzamejo izkušnje iz okolja, hkrati pa trdijo, da kljub vsemu občujejo tiste, ki se šolskega dela lotevajo s pametjo in zanimanjem. Je potemtakem v tem razlog, da šole vendarle niso čisto izenačili s službo, ali pa nemara tudi v okolju obstaja kakšen drugačen odnos do dela, v

tako imenovani službi. Navsezadnje pa jih je treba opozoriti tudi na to, da z odnosom do dela, o kakršnem govorijo, pri nas v zadnjih desetletjih ne bi bili napravili vsega tistega, kar smo. Razloge za krizo vidijo mladi v dejstvu, da delo v tako imenovani službi ni motivirano s socialnim smislom. Razlika v primeru, ki ga mladi pogosto uporabljajo: razlika med delom za svojega otroka in delom za vse otroke, za prihodnost skupnosti. In prav to jih pogosto moti, da starši vse preradi in vse prevečkrat poudarjajo, da je treba delati za otroke in jim vse preskrbeti, to pa ima posledico, da se mi ne navadimo samostojnega življenja in mišljenja. Miselno še nekako odrastemo in to dokaj hitro, za delo pa odrastemo zelo pozno. Vse je torej odvisno od tega, kako pojmujeemo družbeni smisel učenja in znanja.

Iz revije
Otrok in družina

POROČILO O GIBANJU OD V DO TOSAMA ZA MESEC JANUAR

Štev. poročila 1/88

RAZREDI V 000 din	PROIZVODNI SEKTOR										VOD. PS	SKS	ERS	KS	TRS	SON	VOD. DO	D O TOSAMA
	PR	TO	TŠT	BE	VO	MI	SK	OK	PMS									
← 290	5	12	4			59	23	3	12			1	1				120	
290 - 300		3	3		1	19	6	4	5		4	1		1			47	
300 - 310	1	2	3			17	16	15	11		2	1	5				73	
310 - 320	2	6	8			16	12	6	9				8				67	
320 - 330	2	7	3		1	15	9	11	8		1	1	11	1			70	
330 - 340	4	5	7			7	3	12	6		5		4				53	
340 - 350		6	4			5	5	3	3		1	1	7				35	
350 - 360		5	5	1	3	6	6	2	3		1		6	2			40	
360 - 370	2	1	3	1	2	1			2					3	1		16	
370 - 380		2	6		2	1		1	2		1		4	3			22	
380 - 390	2		1	3	3	2			1			1	4	2			19	
390 - 400	1	2		5		3	3	2				2		1			19	
400 - 410	1		1			1			1			1		4			9	
410 - 420	3		1	1								2	1	1			9	
420 - 430				2	2		1		1		3	1	2	3			15	
430 - 440	1		1	2	2						1	1	1	6			15	
440 - 450	1	1		2		3					1	1	2	2			13	
450 - 460			1	1	1		1						2	4	1		11	
460 - 470	1		2	2		1	1	2	1				3	3			16	
470 - 480	1	2	2	1	1	3					1	3	1	7			22	
480 - 490		1	1	2	2				2			1	2	5	1		17	
490 →	4	2	5	7	4	5	3	2	6	6	14	13	31	33	5	1	141	
SKUPAJ	31	57	61	30	24	164	89	63	73	6	35	31	95	81	8	1	849	

POPREČNI OD 354.963

NAJNIŽJI OD 237.549

NAJVIŠJI OD 1.032.150

Podatke o poprečnem najnižjem in najvišjem osebnem dohodku povzemamo po metodologiji izdelave obraza RAD-1.

Najnižji osebni dohodek je dosežen na delih in nalogah ocenjenih s pretežno 3 kategorijo ter z dosegom norme 100 odstotkov, brez dodatka stalnosti in minulega dela (4 meseci delovne dobe).

Služba za delitev po delu
Albina Kosmač

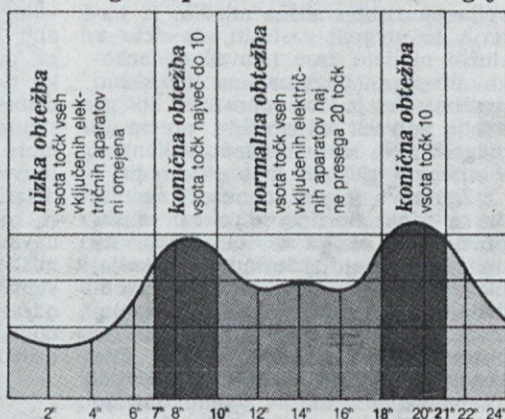
Gospodarna poraba energije v gospodinjstvu

Točkovani električni gospodinjstveni aparati po velikosti njihovih priključnih moči

Aparati št. točk Dnevni diagram porabe električne energije

Aparati	št. točk
grelna plošča	2-10
infraplošča	10
cvrtnik	10
sesalnik	5
krušni opekač	5
likalnik	5
zmrzovalna skrinja	2
hladilnik	2
iztepalnik preprog	3
sušilnik za lase	2
sokovnik	2
kuhinjska napa	2
razsvetljava	1
televizor	1
mikser	1

Poraba električne energije

To dosegamo tako, da električne aparate vključujemo ob pravem času. Iz diagrama je razvidno, da je elektroenergetski sistem najbolj obremenjen v zimskem času med 7. in 10. uro in 18. in 21. uro ob delavnikih ter med 10. in 13. uro ob nedeljah. V poletnem času pa se konice porabe premaknejo na poznejšo uro (približno za eno uro).

V tem času se posebej odsvetujejo vklopi termoakumulacijskih peč, bojlerjev, pralnega stroja in pomivalnika.

Ravno tako moramo gospodarsko ravnati z električnimi porabniki, ki ki sicer nimajo veliko priključnih moči (imajo majhno število točk) so pa kljub temu zaradi hkratne uporabe pomembni povzročitelji konic. Tako je na primer razsvetljava porabnik, ki se pri vseh odjemalcih zanesljivo pojavlja v približno istem delu dneva. Zato prižigamo luči le v prostorih, kjer svetlobo zares potrebujemo.

Zdravilnost se izgubi, če čaj napak pripravimo

Treba je znati s čaji

Predno pričnete pripravljati čaj, natančno preberite navodila, kako jih je treba pripraviti, sicer ne bodo delovali zdravilno, torej tako kot želimo. Vedeti pa morate še tole. Čaji so uporabni le leto dni. Po dvanajstih mesecih skoraj vsi izgubijo zdravilni učinek in jih je treba zavreči.

DIŠEČI ČAJI — PRELIVI IN POPARKI

Zeli, ki prijetno dišijo, kar pomeni, da vsebujejo hlapna olja, le polijemo z vrelo vodo, torej jih ne kuhamo. Nato jih pokrijemo z pokrovko ali krožnikom in jih pustimo stati, da se toliko ohladijo, da jih lahko spijemo. Ko čaj pokrit stoji, ga lahko večkrat pomešamo z žličko.

Tako si pripravimo kamilični čaj, čaj iz baldirjana, materine dušice, poprove mete, rožmarina, sivke itd.

ČAJI, KI STOJIJO ČEZ NOČ

Nekatere čaje pa pripravljamo tako, da jih zvečer polijemo s hladno vodo, nato pa jih pustimo pokrite stati v lončku čez noč. Takšna čaja sta na primer becunis in sena. Oba delujeta odvajalno. Tisti, ki imajo hu-

de težave z zaprtjem, naj ju zjutraj še prevrejo, drugi pa le malo ogrejejo.

ČAJI, KI JIH NE KUHAMO

Če ima zdravilni čaj v sebi sluz kot na primer slez, slezenovec, lučnikovo cvetje, laneno seme, gabezove korenine itd. ga ne smemo kuhati. Potem naj čaj stoji nekaj ur ali pa kar čez noč. Pijemo ga hladnega.

Vseh čajev ni treba piti vročih. Vroči naj bodo le takrat, če smo prehlajeni ali če se želimo pogreti. V takih primerih je še posebno dober lipov čaj. Sicer pa hladen čaj z limono in kancem ledu lahko tudi poleti imenitno osveži.

ČAJI, KI JIH DVAKRAT KUHAMO

Ko na primer prvič kuhate čaj iz lipovega cvetja, ga le prelitate z vrelo vodo, pokrijte in malo počakajte, da se ohladi. Tedaj je čaj svetlorumen in zelo aromatičen. Če pa isto lipovo cvetje kuhate drugič, mora zavreti. Tedaj postane temnejše barve in tudi okus se spremeni. Učinek pa je še vedno zdravilen. Podobno je

tudi s šipkovim čajem. Če šipkov čaj ponovno prekuhamo, dobi čaj lepo rdečkasto barvo, okus je sicer nekoliko bolj trpek, a za marsikoga bolj prijeten. Šipkov čaj vsebuje veliko vitamina C in ga je zdravo piti za zajtrk ali pa zoper pomladansko utrujenost.

ČAJI, KI VREJO PET MINUT

Če so v čaju tudi deli zdravilnih rastlin kot na primer lubje, korenine in tudi plodovi, jih je potrebno kuhati (vreti) vsaj 5 minut. Takšna zelišča so na primer brinje, češminove jagode, hrastovo lubje itd. Damo jih vedno v mrzlo vodo in potem naj vrejo vsaj 5 minut. Čaj potem odstranimo, ga pokrijemo, medtem večkrat pomešamo in počakamo, da se primerno ohladi.

ALI ČAJE SLADKAMO?

Čaje sladkati ali ne? Sladkor ne spremeni zdravilnosti čaja, pač pa le izboljša okus, kar je še posebno pomembno pri grenkih čajih (na primer pri žajblju) in pri takih, ki jih pripravljamo za otroke.

Čaje, ki zapirajo in jih pijemo pri driski, sladkamo s saharinom. Sladkor deluje namreč odvajalno. S saharinom ali drugimi umetnimi sladili sladkamo tudi čaje, ki jih pijejo lju-

dje s sladkorno boleznijo.

Sicer pa priporočajo za bolne in slabotne sladkanje z medom, isto velja za čaje pri prehladih in vnetju dihalnih poti.

Pa še to. Čajev, ki vsebuje grenke snovi (pelin, encijan, planinski mah, tavžentroža (pri katerih je bistvo, da so grenki ne smemo sladkati).

NE PREZRITE

Čaje hranimo v dobro zaprtih papirnatih vrečkah, lahko tudi v steklenih ali lesenih posodah in to na suhem in temnem prostoru. Čaji na vlago splesnijo, na svetlobo pa oksidirajo.

KULTURNI KOTIČEK

Orgle v Cankarjevem domu

Kadar stopimo v veliko dvorano Cankarjevega doma, nas na desni strani pozdravijo mogočne piščali prospektov veličastnih orgel. Srebrne, večje in manjše, vzbujajo občudovanje in spoštovanje. Prijazne hostese povedo tudi o orglah nekaj osnovnih podatkov. Vendar nudi ves Cankarjev dom toliko raznovrstnih novosti, da si kopico informacij težko zapomnimo.

Vsem umetniškem in tehničnem bogastvu pa prav te orgle izstopajo kot ena največjih in najlepših pridobitev slovenske narodne kulture in hkrati pomenijo največjo instrumentalno narodovo naložbo. To so naše prve koncertne orgle, postavljene v posvetno, koncertno dvorano. Po kulturnem svetu na zahodu in vzhodu že več kot stoletje postavljajo orgle v šole (konservatorije in akademije), poročne dvorane na magistratih in podobno. Otvoritev simpozija, kongresa ali razstave s krajšim orgelskim uvodom ali zaključkom je pri nas vzne mirljiva novost, po svetu pa že dolgo del utečenega kulturnega dogajanja.

Spoštovanje, ki nas prevzame ob pogledu na orgle, je docela upravičeno, saj so orgle največje in najzaprtejšee glasbilo, kar jih je človekovo mojstrstvo ustvarilo. Še danes imenujemo orgle »kraljica instrumentov«. Pri izdelavi večjih orgel sodelujejo najrazličnejše znanosti, da bi služile umetnosti. Arhitekti, fiziki, akustiki in elektroniki v pravih tovarnah — včasih so bile to delavnice — iščejo najboljšo, optimalno rešitev, da bi v danem prostoru orgle najlepše pele. Za razliko od klavirja, ki gre v vsak prostor, so vsake orgle unikat, zgrajen za konkretno dvorano. Vsa ta ekipa se trudi, da bi nazadnje iz glasbila prišel najlepši ton, kajti ravno lepota tona je tisti končni cilj vse znanosti in tudi podlaga za umetnost, zaradi katere smo nabavili instrument.

Da bo ta zapletenost postala jasnejša, se bomo na kratko sprehodili skozi zgodovino in gradnjo tega instrumenta. Orgle so nastale v Grčiji pred našim štetjem, kot posveten instrument pa so jih za zabavo uporabljali tudi Rimljani. Bizantinski cesar Konstantin je s sorazmerno velikimi orglami obdaril vladarja Pipina Malega. Z nastopom pravoslavlja ob cerkvenem razkolu začnejo na vzhodu peti v cerkvah brez kakršnekoli instrumentalne spremljave. Tako tudi orgle ne pridejo v poštev, zato pa se bogato razvijajo v zahodni Evropi in postanejo nepogrešljiv instrument v cerkvah. V prejšnjem stoletju začnejo graditi orgle tudi v koncertne dvorane in tako začnejo po svetu poleg violinistov ali pianistov gostovati tudi koncertni organisti, skladatelji pa pišejo nove koncertne skladbe za orgle. Vsake orgle imajo piščali, igralnik ali igralno mizo, prenose od tipk do piščali ali trakturo, mehovje in orgelsko

omaro. Piščali so velike in majhne, kovinske in lesene, postavljene pokončno ali vodoravno (španske trobente), odprte ali pokrite. Vsaka razlika v materialu, velikosti in obliki daje drugačen ton. Piščali ene barvitosti imenujemo register. Naše orgle v Cankarjevem domu imajo 73 registrov in spadajo med večje orgle v svetu. Po zamisli našega prof. Huberta Berganta so piščali naših orgel razdeljene po štirih klavijaturah in po pedalni klaviaturi, na katero igramo z nogami. Prva klaviatura ali manual ima nemško, Bachovsko barvitost, druga staro francosko, tretja je kopija orgel stolnice v Piranu, registri četrtega manuala pa dopolnjujejo prve tri. V prvi manual so vključene tudi španske trobente, ki vodoravno kot fanfare štrlijo iz orgelskega ohišja. Zelo pomembna je povezava med tipkami in piščalmi, zaradi velikih razdalj pa tudi izredno zapletena. Najboljša je mehanska povezava, poznamo pa tudi pnevmatično in električno, vendar sta obe bistveno slabši. Naše orgle imajo odlično sodobno mehansko trakturo. Mehovje je danes močan elektromotor, ki poganja zračno trubino, ta pa tlačí stisnjen zrak v sapnice in njihove

predprostore, ki uravnavajo pritisk, saj različne piščali zahtevajo različen pritisk. Tudi orgelska omara ima svoj zvočni in lepotni pomen, zato so o njej veliko govorili in se posvetovali z arhitekti. Na igralni mizi so še gumbi, s katerimi vključimo registre in pa različna tehnična pomagala, med katerimi je tudi majhen »računalnik«, vanj lahko s »spominom« spravimo različne kombinacije, ki jih potrebujemo med igranjem. Ker so orgle tako velik instrument, so potrebne stalne nege in vzdrževanja. Do leta 1992 imajo še garancijo (vsega 10 let), uglašuje pa jih pred vsakim nastopom in snemanjem naš serviser in uglaševalec Jože Kočar. Naš instrument je izdelala zahodnoberlinska tovarna Schuke, stale pa so 1.200.000 DEM.

Tudi orgle so bile postavljene iz sredstev vseh delovnih ljudi, zato so tudi vsem namenjene.

Poleg koncertov, ki jih bodo letos v rednem programu izvajali na orgle organisti iz Milana, Hamburga, Poljske, Budimpešte, Prage in naš Bergant, imamo pripravljeno skrbno načrtovano predstavitev orgel z nazivom »ČUDOVITI SVET ORGLANJA«, kjer se bodo obiskovalci ob sodelovanju violine, trobente, izbranih skladbah in ob diapozitivih seznanili z orglami in orgelsko glasbo.

Ljudska glasbena drama v štirih dejanjih (desetih slikah).

Besedilo po Puškinu in Karamzinu.

Uglasbil MODEST PETROVIČ MUSORGSKI

Krstna predstava: 1874, Petrograd

Godi se na Ruskem in na Poljskem v letih 1598 do 1605.

Prolog. Na dvorišču Novodeviškega samostana v Moskvi pričakuje skupaj segnano ljudstvo Godunov in moleduje ob priganjanju valptov za končno odločitev, da bi regent Boris Godunov sprejel vladarsko krono. Bojar Ščelkalov sporoči, da se Boris še zmeraj brani. Slavnostni spevi iz samostana naposled napovedo, da je privolil. - Ljudstvo je zbrano pred katedralo v Kremlju in pozdravlja carja Borisa. Toda ob prihodu iz katedrale Uspenskega prevzame Borisa neznano čustvo bojzani in tesnobe. Ljudstvo pa mu vzklika »Slava!«.

Prvo dejanje. V celici čudovskega samostana piše stari menih Pimen zadnje besede svojega letopisa. Boris je pred leti v Ugliču dal umoriti mladoletnega Dimitrija, sinčka Ivana Groznega in edinega pravega naslednika pokojnega vladarja. Pimena po-

**BORIS
GODUNOV**

sluša novic, menih Grigorij; njemu pove svoj čudni, nejasni sen. Ve, da novi car ne bo ušel svoji pravični kazni. - V vaško krčmo blizu litvanske meje zaideta dva potepuška meniha in z njima preoblečeni Grigorij, ki namerava pobegniti čez mejo. Ko ga pregledujoča straža osumi za begunca, ki je za njim izdana tiralica, se mu z zvijačo posreči skočiti skozi okno in pobegniti.

Drugo dejanje. V sobi carske palače žaluje Borisova hči Ksenija za svojim umrlim ženinom. Dojilja jo skuša razvedriti in pleše ter poje z maldim carjevičem Feodorjem poskočno pesmico. Ko vstopi car Boris, odslovi otroka in v samogovoru razkrije, kako ga teži vest in kako ga tiščijo državniške tegobe. Vidi bedo ljudstva in sluti, da bo to ljudstvo za vse nesreče obdolžilo njega. Ko mu še Šujski sporoči slabo vest, da se z vojsko blizu Moskvi lažni Dimitrij, mu oživi spomin na umorjenega carjeviča. Popade ga bes in strah in v prividu vidi pred seboj okrvavljenega otroka in skrušen na kolenih prosi boga za milost.

Tretje dejanje. V Sandomirskem dvorcu prebiva poljska lepota Marina Mnišek. Željna časti in vladanja

spozna, da je zanj, če hoče doseči svoje cilje, najbolj primeren mož pustolovec, ki se izdaja za Dimitrija. Za njim je poljski kralj, vse poljsko plemstvo in celo papež. Papeški nuncij, jezuit Rangoni, jo v teh nakanah z demonsko silo še spodbuja in podpira. — Pri Mniškovih na Sandomirskem gradu slave svečano gostijo. Veljaki pijejo na zdravje in uspeh pohoda proti Moskvi. Marina se na vrtu sestane s samozvancem, ki ji obljubi, da bo čimprej zasedel Kremelj, se dal okronati za carja in tudi njo povzdignil za carico na vladarski prestol.

Četrto dejanje. Lačna množica vztraja pred katedralo, kjer v Borisovi navzočnosti izobčijo lažnega Dimitrija. Ko pride Boris iz cerkve, mu ljudje tožijo o svoji nesreči. Boris jim ukaže dati denarja. Na pot mu stopi bebec, ki ga posvari pred zločini. — Na izrednem zasедanju bojarjev sklepajo udeleženci o kazni nad samozvancem. Pride Šujski in pove, da s carjem ni vse v redu, da

je bolan in da ima privide. A že vstopi vročičen in blodeč Boris in odganja od sebe privid krvavega otroka. Šujski ga pomiri. V tem pride starac Pimen in s svojo zgodbo o čudežu nad grobom umorjenega carjeviča v Ugljiču stopnjuje Borisovo grozo, da ta omedli. Ko se zave, čuti, da gre z njim h koncu, zato prosi bojarje, naj mu privedejo sina Feodorja, od katerega se v smrtni grozi poslovi. Ko pristopijo menihi s spokorno haljo, pokaže car bojarjem naslednika, nato pa omahne in umre.

Pod Kromami v bližini Moskve se zbira lačno ljudstvo. Meniha Varlaam in Misail podžigata njihov srd. Nahujskano ljudstvo hoče obesiti dva jezuita, ki se zavzemata za Dimitrija. Reši ju prihod lažnega Dimitrija, ki jaha s spremstvom proti Moskvi. Podkupljeno ljudstvo mu navdušeno sledi. Na prizorišču ostane samo ubogi bebec, ki jasnovidno toži o velikem gorju in bedi, kakršna čakata njegovo zemljo in ubogo ljudstvo.

Marjana Lavrič

LOBANJA

Začelo se je takrat, ko sem v neki prodajalni z nenavadnimi predmeti zagledala svečo v obliki lobanje.

»Kako nenavadna in resnična je,« sem si dejala in se odločila, da jo bom kupila. In sem jo...

A kot da je lobanja začarana, so se mi od takrat začele dogajati čudne stvari. Najprej mi čisto »vsakdanji« dogodki niso delali preglavic, kot so čudne sanje, polomljena posoda, ki mi je pri pomivanju le-te padla na tla ali pa kar tako in nasploh prividi. To se mi je zdelo čisto vsakdanje, dokler se nekega večera ni zgodilo nekaj, zaradi česar sem začela sumničiti »svojo« drago nenavadno lobanjo...

Torej nekega večera sem odšla v posteljo tako kot po navadi. Pokrila sem se z odejo in zaspala, seveda še prej pa sem ugasnila nočno lučko. Sredi noči pa me je prebudil šum, ki je bil podoben padcu nekega predmeta. Odprla sem oči, hotela prižgati luč, a sem z roko zadela v steno. »Bbummm...« je glasno odmevalo po sobi, luči nikjer. »Morda sem se zmotila v orientaciji,« sem si dejala in pričela iskati luč v drugi smeri, a luči nikjer.

»Kje je luč?« sem se vprašala. A poleg tega, da luči nisem našla, me je motilo tudi to, da sem bila brez vzglavnika in glava mi je »visela« navzdol. »Moram najti luč,« sem si dopovedovala in se usedla na posteljo. Nekaj trenutkov sem zrla po prostoru, a nazadnje sploh nisem vedela, kje sem. Odločila sem se, da se bom spopadla z nevidno silo, ki me je nekam odpeljala. Vstala sem in se napotila v neko smer iskat luč, toda spet bum...

Bolečina v glavi me je prisilila, da sem se znova usedla na prejšnje mesto. Ko sem si znova malo odpočila, sem se odločila, da se bom kar tako na hitro vdala v svojo temno in nevidno usodo. Z rokami pred seboj sem se napotila svojemu cilju naproti. Hodila sem počasi — centimeter za centimetrom in že skoraj obupala, ker nisem nič otipala, toda glej, našla sem luč. Prižgala sem jo in njena svetloba je razsvetlila prostor. In kaj sem zagledala! Najprej sem mislila, da me je kdo kam odvedel, a zdaj sem videla, da sem vendar v svoji sobi. Namesto da bi imela glavo pri vzglavniku, sem jo imela tam, kjer naj bi imela noge, to je čisto na drugem koncu postelje in to je stvar zakompliciralo. Luči kajpak nisem mogla najti, ker je tam, kjer sem jo iskala, sploh ni bilo.

A kako sem prišla v tako smešen položaj?

»Ne vem,« sem si dejala, »sicer pa sploh ni pomembno.« Ugasnila sem luč, še prej pa pobrala svoj vzglavnik, ki mi je padel na tla in me zbudil, ter se namestila tako, kot je potrebno. »Nora leta in filmi,« sem še zamomljala in padla v spanec.

Mislila sem, da je s tem stvar rešena, a ni bilo tako...

Kar naenkrat sem se znašla v nekem tunelu in na njegovem koncu je bila svetloba, ki me je omamljala, privabljala in hkrati odbijala, kakor da bi slutila, da je tam nekaj groznega. A kljub temu sem stekla. Tekla sem in tekla, dokler se vsa upchana nisem zgrudila pred svetlobo... Pred seboj sem zagledala lobanjo, ki mi je govorila: »Pridi, pridi in daj mi svojo glavo! Lobanja! Lobanja!«

»Ne!« sem zakričala in poskušala zbežati.

Vstala sem, a kaj drugega mi ni uspelo, kajti moje noge so bile težke

kot svinec. V grozi sem se spet drugič zgrudila na tla. In kar naenkrat so po meni začeli lesti pajki, ki so bili veliki kot kuščarji. Zavpila sem in odprla oči.

Še v snu sem vrgla s sebe odejo in v vznemirjenju z glavo butnila v nek trd predmet, tako da mi je glava omahnila naprej. Ulegla sem se in pozabila na vse.

Zbudila sem se, kajti zeblo me je in glava me je bolela. Prižgala sem nočno lučko in videla, da je moja odeja na tleh. Takrat pa sem se spomnila na svojo nočno moro. Najprej čisto na drugem koncu postelje, potem pa še ta lobanja in pajki! Ker je bil že dan, sem kar vstala, se oblekla in umila in si skuhalo čaj. Ko sem bila sveža in zbrana, sem vso stvar premislila še enkrat. In sem se spomnila, da se mi je najprej sanjalo o lobanji in sem v grozi pograbila vzglavnik in pobegnila na drugi konec postelje, a ker mi je vzglavnik zdrsnil na tla in mi je glava visela navzdol, sem se zbudila. Kaj se je zgodilo potem, že veste. In ko sem drugič zatislila oči, se mi je zopet začelo sanjati od te presnete lobanje. Saj res, udarila sem v nočno omaričo. Potipala sem se na čelo in glej — buška!

»Te nenavadnosti imam dovolj!« sem si rekla in se odločila, da bom lobanjo podarila nekemu prijatelju, ki prav tako zbira nenavadne stvari... In res sem mu jo podarila, pa še veseli je bil. Jaz pa od takrat dobro spim. A na žalost zdaj tlači mora mojega prijatelja. Prav zadnjič mi je potožil, da se mu zadnje čase dogaja nekaj nenavnega...

Torej, nikar lobanje k hiši!

P.S.: Kakršnakoli podobnost z vašim slučajem je nenamerna...

O SRECA PREKRASNA

Iskala sem te,
o sreča prekrasna, danica ti jasna...
Iskala sem te
med cvetjem dehtečim in trnjem
bodečim.

Iskala sem te
in našla...

Našla
v njegovih očeh, v njegovih laseh,
na njegovih dlaneh.
Našla sem te,
ti sreča prekrasna, danica ti jasna.

Skrila si se
v njegove oči, v njegove lase,
na njegove dlani...
Skrila si se
v njegovo srce.

Skrila si se,
a vendar sem našla te,
našla,
a zdaj v svojem srcu čuvam le.

ZAHVALE

Ob smrti moje drage mame Justine CERAR se iskreno zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem iz mikalnice za izraze sožalja, prelepo cvetje in podarjeno denarno pomoč. Zahvaljujem se tudi sindikalni organizaciji za pisno sožalje in denarno pomoč.

Jožica Stupica

Ob smrti mojega očeta se iskreno zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem ter sindikalni organizaciji za denarno pomoč, izrečeno sožalje in vsem ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti.

Silva Slapar

Ob izgubi moje drage mame Marije Tič, se iskreno zahvaljujem sodelavcem in sodelavkam iz oddelka PMS za podarjeno cvetje in denar, prav tako sindikalni organizaciji za izkazano pozornost.

Prav lepa hvala tudi vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Jože Tič

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem za lepe želje in darilo. Ob enem pa jim želim še mnogo uspehov v DO.

Dolinšek Jože

OO SANITETA II, se iskreno zahvaljujem za večkratne obiske, šopke in denarno pomoč ob času moje bolezni.

Dragi Jarkovič

Sodelavkam in sodelavcem iz tkalnice ovojev in otroške konfekcije se zahvaljujem za obisk v času moje bolezni in za darilo ob odhodu v pokoj.

Vika Horvat

Osebne vesti

• Rojstni dan praznujejo v mesecu marcu 1988

PROIZVODNI SEKTOR

Proizvodnja medicinskih sredstev
Avbelj Marija, Brodar Frančiška, Ber-
not Andreja, Bregar Milena, Osolin
Joži, Poljak Marija, Stražar Marija,
Sršen Jožef, Tič Jože, Vertovec Mo-
ca, Pevec Milena

Sanitetna konfekcija

Blatnik Marija, Cestnik Mira, Hribar
Joži, Jančik Antonija, Janežič Erne-
sta, Kosar Marija, Kosmatin Neven-
ka, Novak Ivanka, Podmiljšak Jože-
fa, Planinc Francka, Slapnik Stoja,
Sarić Rada, Cerar Mojca

Otroška konfekcija

Erjavec Stanislava, Gorjup Ivanka,
Kosmač Antonija, Murn Maruša, Mež-
nar Srečko, Peterka Ljubica, Potoč-
nik Mojca, Peterka Marija, Resnik
Bernardka

Mikalnica

Adamič Alojzija, Burja Marko, Deč-
man Albin, Gaberšek Jožica, Gotar
Joži, Igljič Joži, Krašovec Fani, Križ-
man Emilija, Lovšin Rozi, Lutar Bo-
ris, Mav Francka, Mujdrica Marija,
Planinc Marija, Primožič Marjeta,
Rokavec Albina, Testen Marija, Ul-
čakar Daniela, Us Nada, Nahtigal
Jana

Prilavljalnica

Brodar Franc, Kasagič Alojzija

Tkalnica ovojev

Breznik Andrej, Košir Slavica, Koc-
jančič Vojka, Kremič Jožefa, Merela
Urška, Sedeljšak Stanislava

Tkalnica širokih tkanin

Modlic Zlato

Belilnica

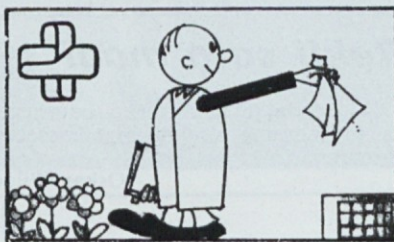
Grčar Marko, Jarkovič Martin, Klop-
čič Feliks, Novak Igor, Prenar Jože,
Škrbe Andrej

Vlaknovinski oddelek

Limoni Janez, Križaj Borut

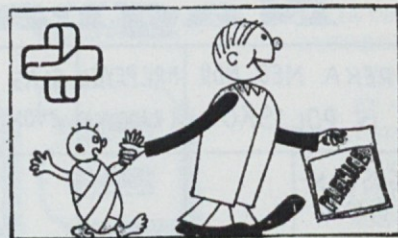
NEPROIZVODNI SEKTOR

Marčun Ema, Prašnikar Jože, Radež
Peter, Slapar Marjan, Turčinovič Lju-
bomir, Ulčar Matevž, Anžin Franc,
Brodar Jože, Cerar Marjan, Gajšek
Tanja, Kočar Bojana, Kosirnik Franc,
Kozjek Jože, Limoni Ana, Strmljan
Franc, Svetlin Marija, Štempelj Da-
nica, Urbas Jože, Vidergar Adrijana,
Herega Dragica, Pavlič Marija

• Odšli iz delovne organizacije:

Kveder Milena — sporazumno
Dolinšek Jože — upokojen
Horvat Viktorija — upokojena
Sankovič Robert — JLA
Pivk Frančiška — upokojena
Rovšek Marija — sporazumno

• Rodili so se:

Močnik Rajku — sin
Bukvič Ivi — sin
Podbevšek Mateji — hči

Marjana Lavrič

PRIHOD

Prišel je dan,
ko je srce spoznalo,
da ljudem dovolj
ljubezni ni dajalo
in da je za srečo drugih
sebi lagalo.

Prišel je dan,
tako opevan in pričakovan.
In srce se od sreče je zjokalo,
ko mu drugo srce ljubezni je dalo.
Že dolgo jo je pričakovalo,
a se je ljubezni balo.

NA PUSTI OBALI

Sedel si na pusti obali
in gledal v modro nebo,
želel si nekomu bolečino izdati,
nekomu, a nikogar ni bilo ...

Sedel si na pusti obali
in zrl v krošnje dreves,
kamor skril je veter svoj bes,
da povedal bi divji ples.

Mar je treba je besed?
Besed, za hrepenenje in želje,
bolečino, bes in trpljenje ...
Mar je treba besed?

Srce pa je bilo,
hrepenelo, a ni izkrevavalo
iz želje po njeni bližini —
Ljubezni ...

LJUBEZEN

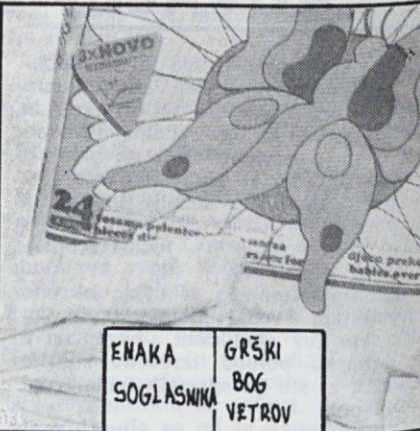
Ko se stemni,
prižgejo povsod se luči,
prebudi se želje,
ki skrivajo v sebi jih naše oči.

Vendar tudi podnevi živi!
Živi hrepenenje po tebi,
Zvezda,
ki si skrita v mnogih očeh.

Tvoj čar omamlja ...
Tudi ko te ni,
tvoj ogenj v srcih tli,
a ko prideš, zagori!

O Zvezda — Ljubezen,
ki skrita si ...
Pridi!!!
Pridi, da ogenj v srcih vzplamti.

Nagradna križanka

REKA MED NDR IN POLJSKO	HRV. PEVKA (RADOJKA)	GLAS, ZVOK	POVDAREK, NAGLAS	HROŠČ	KLJUŠA, SUHA KRAVA	PREBIVALEC AONIJE				
GOSTILNI- ČARKA										
CENENO PREVOZNO SREDSTVO										
MEDECINSKI APARAT										
100 m ²		ROHRMAN STANISLAV	ANATOLIJ KARPOV VRSTA MINERALOV			PLESNI KORAK	ENAKA SOGLASNIKA	GRŠKI BOG VETROV		
	KOST Z MESOM					KORALNI OTOK PANOGA				
	KRAJ PRI KOPRU			MARIOTJE EDME	BECKMANN MAX ŽITARICA		LUBITSCH ERNST			
	LJUB. IME MAME	APERITIV OSEBA IZ VRNITEV V PARADIZ					DUŠIK MOZOLJAVOST ČEBELJI SAMEC			
	VRSTA AVTOMOB.			DOBRO LJUB NIKOLAJ JEFFERS ROBINSON		LAHEK UDAREC				
						BIBLIJSKA OSEBA VODIK				
	NEODANJ PREBIVALEC				DRAG KAMEN					SESTAVIL V. V.

NAGRADE

1. nagrada: Martina Javornik — sanitetna konfekcija
 2. nagrada: Herman Šlibar — SKS
 3. nagrada: Joži Gabršček — mikalnica
- Čestitamo!

TOSAMOVSKA

»Ti a veš, da je moj sin šel na Češko?«

»A res. Ali je kaj lepega prinesel?«
»Pa ja. Da vidiš. Za oblečt. In ko sem pogledala v podlogo je pisalo Mura »di zajn«.

Rekli so o modi

— Moda je nekaj tako odurnega, da jo moramo vsakih šest mesecev spreminjati.

Oskar Wilde

— Tako daleč je zaostajal za modo, da je bil vedno nekaj korakov pred njo.

Rudi Ringbauer

— Pri ženski se šele v kasnejših letih zares vidi, katera se zna oblačiti in katere ne.

Ivo Andrić

Uredniški odbor:

Vodlan Vida, Kokalj Zdenka, Peterka Simona, Cvetkovič Stanka, Gorenc Vojko, ing., Merlin Danica, Berlec Vladka, Drčar Milan, Klemenc Brigita, Korošec Nada — blagajnik, Stare Tone — fotograf, Lubinič Marjana, dipl. iur. — glavni urednik

1500 izvodov.

Tisk: TCP »Djuro Salaj«
TOZD »Papirkonfekcija« Krško